

lényege nem az, hogy merőben hasznossági okoskodás alapján a számukat vegyük tekintetbe. Az alapvető probléma az egész közösség éltszentsége, szeretete és hite. A valóban szent keresztény közösség termékeny lesz. Isten nem hagyja cserben, hanem számos különböző férfi és női hivatást ébreszt benne. A püspökre tartozik majd, hogy egyeseket az egyházi rend szentségében vagy más intézményes keretben testvéreik szolgálatára hívjon. Vonatkozik ez különösképpen a szerpapságra, amelynél a nyugati egyház a házasság és az egyházi rend szentségére szóló hivatás egyesítését jelenleg elismeri. Ha viszont a közösség lelki halott, hiába minden felhívás vagy a legerősebb nyomás: nem születnek lelki gyümölcsök, nem keletkeznek hivatások.

Nem arról van szó, hogy több vagy kevesebb papunk legyen, hanem arról, hogy az emberek szemében haldokló közösségeink a Lélekben éljenek.

(A „Communio” folyóirat 1981. nov.–dec. számából)

Lukács László

A SZOLGÁLAT LELKISÉGE

1. Krisztus proegzisztenciája

A pap Krisztus küldetésében jár. Ez a küldetés azonban egészen sajátos eredetű és rendeltetésű. A papság lényegét felvázolva a II. Vatikáni Zsinat is Krisztusnak és az egyháznak küldetéséből indul el. „Jézust az Atya megszentelte és elküldte a világba” (Ján 10,36.) – az Ő küldetése folytatódik tovább az egyházban. „Nincs olyan tag, akinek ne volna része az egész test küldetésében” (PO 2.). Mivel azonban az egyház legfontosabb feladata az, hogy életében folytassa Krisztus küldetését, gondoskodnia kellett arról, hogy az Egyháznak valóban életformájává váljék, és csorbíthatatlanul folytatódjék, sőt növekedjék a történelem folyamán. Ezért egyeseket kiválasztott arra, hogy ezt a küldetést őrizzék és saját életükben megjelenítsék. „Krisztus úgy küldte apostolait, amint az Atya küldte őt. Az apostolok által azután saját felszentelésének és küldetésének részeseivé tette ezek utódait, a püspököket. Az ő szolgálati tisztségük pedig alacsonyabb fokon átszállt az áldozópapokra, akik az egyházi-rend papi fokozatába kerülnek, hogy a püspököknek munkatársai legyenek az ő Krisztustól kapott apostoli küldetésük teljesítésében” (PO 2.).

Az Egyháznak – és különleges módon a püspöknek (papnak) – életében tehát Krisztus küldetése folytatódik tovább. Ez a küldetés a Szentháromságból ered: „Amint az Atya küldött engem, úgy küldelek én is titeket.” „Amint engem küldött az élő Atya, úgy küldöm én is a világba őket” (Ján 6,57). Isten azért teremtette az embert, hogy részesítse a maga szeretetében. Ennek egyetlen lehetséges formája, hogy az ember befogadja Istent, aki közli, odaadja magát

az embernek (kinyilatkoztatás, megváltás), és átvéve Krisztus életformáját maga is odaadja magát a hitben, reményben és szeretetben. Krisztus az emberért vállalta küldetését. Az egyház ezt folytatja a történelemben, hogy így teljesítse az örök isteni tervet, és a Szentlélek segítségével fölemeljen mindent és mindenkit az Atya örök szeretetébe.

Ennek a küldetésnek konkrét megvalósulási formája Jézus földi életében az odaadottság. Ez határozza meg legbenső lényegét: istenfiúságát az Atyának való teljes odaadottságban, engedelmisségben a haláláig éli meg. Benső lényege a szeretet, kettős irányban: az Atyának engedelmeskedve, szolgálja az embereket.

Értünk adott, proegzisztenciális életét tettei árulják el, tetteit azonban tanításával is megvilágítja és értelmezi. Asztali szolgaként jelenik meg köztünk: „Úgy vagyok köztetek, mint a szolga” (Lk 22,27). Tanítványainak egyetlen szabályt adott: „Aki első akar lenni, az legyen legutolsó és mindenki szolgája” (Mk 9,35).

Tanításából az is nyilvánvaló, hogy ennek az odaadó szolgálatnak háttérben radikális teocentrizmusa áll: föltétlen istenszeretete indítja arra, hogy „emberszerető Istenünk” jóságával, „önmagát megtagadva” (Mk 8,34), „életét elvesztve” (Mk 8,35) szolgálja az embereket. Isten- és ember-szeretet a legszorosabb egységet alkot Jézus működésében.

Szolgáló, engedelmes szeretete a szenvedésbe és a halálba torkollik. Ez azonban nem kudarcát jelenti, hanem szeretetének felfokozódását a végsőkig. Mindenkéért meghalt, „hogy akik élnek, ne maguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és föltámadt” (2 Kor 5,15). Nemcsak tehetetlenül elszenvedte a halált, hanem „aktív passzivitással”, engedelmes szeretetben odaadta életét (Gal 1,4). Készen volt arra, hogy művének beteljesítéseként (nem pedig kudarcaként!) meghaljon, s éppen halálában vigye végbe azt, amit tanítványaitól is elvárt. Halálával szolgálni akart éppen úgy, mint életével. „Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és váltságu adja oda életét sokakért” (Mk 10,45).

Istenért és az emberekért élt és halt meg, s ezáltal hozta közeink az Isten Országát, az egyetemes üdvösséget. „Üdvösségünkért” (1 Kor 15,3), „Isten szétosztott fiaieért” (Ján 11,52), „sokakért” (Mk 14,24), „mindenkéért” (2 Kor 5,14), „a világ életéért” (Ján 6,51) vállalja ezt az odaadottságot, amely a földi életbe belétestesült megjelenítése a Szentháromság örök egységének. Élete során emberi értelmével is egyre világosabban átláthatta, hogy mit kíván tőle az Atya akarata: a „halálban” kell megkeresztelkednie (Mk 10,38), ki kell innia a „szenvedés kelyhét” (Mk 10,36).

Krisztus létformája, a proegzisztencia, másérlét kijelöli a keresztény ember lelkiéletének útját is. Krisztus fiúi lelkületével odaadja magát az Atyának, s Isten emberszeretetével közeledik embertársaihoz. Ahogyan II. János Pál pápa megfogalmazta: „Krisztus nem vigasztal minket könnyű szavakkal, hanem fel-

áldozza életét, s azt kéri tanítványaitól, hogy legyenek készek önmaguk odaadására. Ebben rejlik a keresztyén „proegzisztencia igazi értelme”.

Ezt az életformát Krisztustól tanulhatjuk meg és benne valósíthatjuk meg. Egyáltalán nem idegen azonban az embertől: életünk benne teljesebben kiigazán.

2. A krisztusi küldetés: szolgálat

A krisztocentrikus életre vállalkozó emberek gyülekezete az Egyház: benne él tovább a feltámadt Krisztus. Az Egyház tagjai hitben, reményben és szeretetben hordozzák az értük adott Krisztus jelenlétét, s kölcsönös testvéri szeretetükben, de az egész világra kinyíló szolgálatukban, tehát a hétköznapi világában is megélik Krisztus szolgáló szeretetét.

Ennek a szolgálatnak a lelkületét Jézus mintegy örökségül hagyja apostolaira. Heinz Schürmann biblikus elemzésében kimutatja, hogy a Krisztus követésére meghívottak, Krisztus küldetésében járók elnevezése, jogi elkülönítése lassan alakul ki, de sajátos lelkiségük őseredeti képekben kristálytisztán rajzolódik elénk. A három leggyakrabban használt kép: doulos, diakonos, oikonomos. Ezek mindegyike nemcsak Pál gondolatvilágának, apostoli küldetés-tudatának képezi alapját; eredetük vissza megy magára Jézusra.

Pál a felszabadulást Krisztusban összeköti a rabszolga képével. Krisztus felszabadította a bűn rabságából, de lekötölező, hatalmas szeretetével „magához ragadta”, „rabszolgájává tette” őt (1 Kor 7,22). Jézus maga is szívesen hasonlítja tanítványaival való kapcsolatát az Úr-szolga viszonyhoz.

A legtöbbet talán a hűséges kulcsárról (oikonomos) elmondott példabeszéd árul el a krisztusi szolga lelkületéről. Ura a háznép fölé rendeli, de továbbra is rabszolga marad. Ez a „rabszolgaság” azonban egyedülálló szeretetkapcsolatot takar – a megérkező „úr” maga lesz „rabszolgájává”, és kiszolgálja őt. A kulcsár feladata kettős: gondozza a háznépet, és éberen virrasztva várja urát. Urának képviselője: előtte felelősen és az ő lelkületével végzi szolgálatát. A hasonlat megrajzolja ellentétét, a hűtlen szolgát is, aki uraskodik, s mindkét szolgálatát elhanyagolva magát teszi meg önálló úrnak.

A sáfár alakját felhasználják a pasztorális levelek is. Tit 1,6-9. felsorolja, milyen legyen „Isten megbízottja”, a püspök. 1 Pét 5,1-4 más képet használ, amely szintén jézusi eredetű: a pásztor képét. „Mint magam is előljáró és Krisztus szenvedésének tanúja, kérem: legeltessétek az Istennek rátok bízott nyáját, viseljétek gondját, ne kényszerből, hanem önként, az Isten szándéka szerint.”

Ugyanerre utal Szent Pál az efezusi presbitereknek (Csel 20,28): „Vigyázzatok magatokra és az egész nyájra. Azért rendelt benneteket a Szentlélek az élére előljárókul, hogy igazgassátok az Isten Egyházát, amelyet a tulajdon vére árán szerzett magának” (vö. még Ef 4,11). A pásztor képe az Ószövetségbe nyúlik vissza: Jahvé pásztoraként őrzi népét. Jézus pedig „jó pásztoraként életét

adja övéért". Megezik szíve a tömegben, mert „olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok” (Mk 6,34). A kinyilatkoztatás képvilágában a pásztor nemcsak föltétlen szeretettel viseli gondját a nyájnak, hanem egészen oda is adja magát érte (Ján 10,11-15).

Pál azonban más értelemben is használja az oikonomos szót. „Úgy tekintsenek minket az emberek, mint Krisztus szolgáit és Isten titkainak gondnokait” (1 Kor 4,1). A gondnoktól természetesen egyet követelnek meg, hogy hűségesnek bizonyuljon. A „Krisztus szolgája” kifejezést előszeretettel alkalmazza önmagára (Fil 1,1; Róm 1,1; Gal 1,10; 1 Kor 7,22). Ezzel azonban nemcsak saját személyére utal, hanem egy sajátos hivatást jelöl meg az egyházon belül: magát az apostoli küldetést. Így nevezi Timóteust (Fil 1,1) Tychikost (Kol 4,7), Epaphrast (Kol 1,7), de ezt adják Péter (2 Pét 1,1), Judás (Jud 1), Jakab (1,1) szájába is.

Erre a hivatásra csak az vállalkozhat, akit Krisztus „magával ragadott” (Fil 3,12), aki Krisztushoz, a Fiúhoz hasonlóan vállalkozik a szerető engedelmes-ségre (Gal 1,10), aki tehát egészen beleadja magát ebbe a szolgálatba. Krisztushoz hasonlóan mindenkinek mindenévé kell lennie (1 Kor 9,19-22), ugyanakkor mindenről szívesen lemond, mindent szívesen elveszít, csakhogy egészen Krisztushoz tartozzon. A fogsági levelekben a szolgáló-lét kiegészül a fogoly képével is: az élet minden helyzete, a kudarcok és a szenvedések is javára válnak az evangéliumnak.

3. Isten népének szolgálatában

Az újszövetségi iratok ismételten beszélnek tanítókról, evangélistákról, pásztorokról, diakonoszokról, vagy egyszerűen olyanokról, akik „fáradoznak”, akik „elnökölnek” (1 Tessz 5,12), akik „vezetnek” (Lk 22,26; Csel 15,22). A pap, hiereus szót először Római Szent Kelemen használja a korintusi közösséghez írt levelében, a sacerdos szó pedig bizonyíthatóan először Tertullianusnál fordul elő. A II. Vatikáni Zsinat iratai is szívesebben használják a presbyter kifejezést, mint a sacerdos elnevezést. Az apostolok nyomába lépő előljárók szolgálatát az ősegyházban elsősorban a közösséghez csatlakozó feladatnak tekintették. Nem a vallási kultusz bemutatását érezték a legfontosabbnak, hanem Isten népének megtartását az igazságban, Krisztus kegyelmében, a hit és a szeretet közösségében. „Krisztus követségében járunk. Isten maga buzdít általunk. Krisztus nevében kérlek: engesztelődjete ki Istennel! Mint az ő munkatársai, figyelmeztetünk benneteket, hogy Isten kegyelmét ne vegyétek hiába” (2 Kor 5,20).

A Zsinat az ősegyház gyakorlatát tekintette mintának, amikor felvázolta a papság lényegét és szolgálatát. A pap is tagja Krisztus papi népének, a kiengesztelődött emberek közösségének. A többi megkeresztelttel együtt hordozza, hirdeti és valósítja a feltámadt Krisztus életét a történelemben. Ezen a papi közösségen belül azonban különleges meghívást, ennek elfogadása után

pedig különleges felhatalmazást kap arra, hogy Krisztusnak, a jó Pásztornak személyét képviselje a közösségben. Továbbra is tagja marad a közösségnek, mégis a Fő képviselőben lép a Test elé, a Völegény nevében a Menyasszony elé. Ennek a feladatnak egyéni lelkületével is meg kell felelnie: minden megkeresztelt emberrel együtt ő is a kiengesztelődés szolgálatában áll. A proegzisztencia létformáját azonban különös radikalizmussal vállalja el, azzal, hogy az egész Egyházért (egy egyházköziségért, a helyi egyházért) minden emberi védelem és viszonzás várása nélkül, feltételek és fenntartások nélkül odaadja az életét.

Feladata tehát a közösség szolgálata Krisztus nevében, a Szentlélek kegyelmével. Ez a radikálisan elvállalt szolgálat azonban meghatározza egész létét, átjárja egész lényét. Ebben a szolgálatban szentelődik meg maga is, s válik a neki adott kegyelem révén lelkületében is a szolgáló Krisztushoz hasonlóvá, akinek szolgálatába szegődve elvállalta a proegzisztenciát.

A papok tehát Krisztus szolgái. Pontosabban: Krisztushoz hasonlóan, az ő lelkületével és odaadásával szolgái Istennek és az embereknek. Szolgálatuk úgy lesz istentisztelet, hogy az emberekre irányul, s úgy szolgálja igazán az embereket, ha elsődleges célja Isten országának a megjelenítése.

Ennek a szolgálatnak már Jézus életében két határozottan kirajzolódó alapirányulása van:

1. Elsősorban azokat szólítja meg, gyógyítva, segítve és vigasztalva, akik a szónak bármilyen értelmében szükségét szenvednek.

2. Jézus szolgálata egészen különös módon meghívás az asztalközösségre: keresi és befogadja a bűnösöket, elengedi adósságukat; a vámosok és a bűnösök barátjának tekintik.

Krisztus szolgájának, a papnak tehát Jézus feltétlen odaadásával, a feltámadt Krisztus végleges és örök odaadottságával kell

a) hirdetni az evangéliumot, közvetítve a meghívást Isten mennyegzős lakomájára (az igehirdetés, tanítás funkciója);

b) megterítenie az embereknek Krisztus kegyelmének szentségi asztalát; a keresztségben egybefogni Isten házanépét, a szentségekben Isten kegyelmével erősítve őket, az eukarisztiában pedig magát Krisztust adva nekik (a szentségek kiszolgáltatása);

c) és gondoskodni a háznépéről, elsősorban az egységükről – arról, hogy szeretetközösségük valóban csorbítatlanul hordozhassa Krisztus jelenlétét.

Ezzel a hármas funkcióval Krisztus hármas feladatkörét: prófétai, papi és pásztori művét folytatja tovább, hozzá hasonlóan elvállalt cselekedeteivel és szenvedéseivel, a proegzisztenciában.

A papi lelkiség tehát alapjaiban egyszerűen a keresztény lelkiség. Hitben, reményben és szeretetben megélt keresztény élet: élet Krisztus lelkéből, az evangéliumból, Krisztus követésében, az örök élet reményében és végső felelősségében. A papoktól természetesen elvárják, hogy radikálisan, egész oda-

adásukkal éljék meg a keresztyén életet. A pap az, aki egész életével rászánta magát Krisztus és az emberek kettős-egy szolgálatára: bevezeti a rábízottakat a hit titkaiba, és vezetőjüként szolgálja őket az élet minden területén, egészen az eukarisztia kiszolgáltatásáig, amely a szentségi szó csúcsa és (a keresztséggel együtt) a szentségi közösség létrehozója az Egyházban.

Fülöp Gergely

A MUNKÁSPÜSPÖK

„Ó, de szép Jézus Krisztus!
Ó, de szép az evangélium szerinti élet!”

Ez a két mondat, a név és két évszám: 1898–1984 olvasható azon a kis képen, amelyet az elhunyt lyoni segédpüspök emlékére adtak ki. A két gondolatot sokszor ismételte: foglalatok rendkívülien mély és jellegzetes apostoli, papi életének.

Msgr. Alfréd Ancel neve fogalom Franciaországban, de ismerős világszerte, mindenütt, ahová Prado papjai és írásai eljutottak.

Temetésén, 1984. szeptember 14-én 40 püspök, az ország minden részéből egybegyűlt papság és számtalan barátja, tisztelője, munkatársa és munkástársa vett részt. A Szentatya részvétlétávitatában az evangélium bátor szolgájának nevezi, aki teljes szívvel szerette és szolgálta a munkás népet. Barátainak, tisztelőinek ugyanazokat a kegyelmeket kéri, amelyekkel Msgr. Ancel életében kitűnt: „Feltétlen hűséget az Apostolutódnhoz, lojális és testvéri párbeszéd készségét felnőttekkel és fiatalokkal, hívőkkel és hitetlenekkel, az evangéliumi szegénység szeretetét, és a megváltó szenvedés elfogadását. Ebben kövessétek!”

A temetési szertartás előtt a koporsót egy napig köztiszteltetle tették ki a szent János székesegyházban. Délelőtt elmentem szentelvizet hinteni a már lezárt koporsóra. Imádkoztam az elhunyt püspökért, de még inkább hozzá, hiszen már életében szentként tiszteltem. A koporsó meglepően szegényes volt: egyszerű deszka koporsó, amilyenben a nincstelen szegényeket szoktuk eltemetni. Előtte kis csokor virág vázában. Ez a dísz illet igazán a szegények püspökéhez.

N é h á n y a d a t életéből. 1898-ban született jómódú, mélyen vallásos lyoni családból. Hat gyermek közül három lett pap. Alfréd 1915-ben, Arsban, egy diáklelkigyakorlat alatt találkozott Istennel: „Hogy az hogyan történt, nem tudom” – emlékezik vissza később –, „de attól fogva egészen másképp kezdem gondolkodni és élni.” Valóban „Valaki” lett számomra. Ez a nagy lelki élmény nem akadályozza meg abban, hogy még az évben katonának jelentkez-